مسئولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

پوهندوی آصف بهاند
۲۰۲۳/۰۳/۰۱

«چشمهٔ شبنم»

(له موزوني دري ژباړې سره، د لنډیو نوې ټولګه)

دریمه برخه

لنډۍ، د ښتولو ستونزه

یوسلوپنځه نویمه برخه

حسن دې شته، منکر ترې نه یم
دومره غرور وربانديږ مه کړه تېر به شینه

ژباړه:

هست زیبایی تو را، منکر نیم
آن قدر مغرور زیبایی مشو، خواهد گذشت

(چشمهٔ شبنم، ۲۳ ام مخ)

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په ځیر و لولئ

د ښاغلي شادان تر دې ښځې مخکې هم پښتو لنډۍ نورو ژبو ته ژباړل شوې دي او ډېرې کاميابې ژباړې او ښځې ګڼل شوې دي چې د څو ژباړو يادونه به يې د بېلګې په ډول دلته وکړم:

۱ ـ د بېنوا صاحب «پښتو لنډۍ» ټولګه،

۲ ـ د الهام صاحب «لنډۍ ها» ټولګه،

۳ ـ د ډانمارکي محقق ينس اِنه فولدسين (Jens Enevoldsen) «سپوږميه کړنګ وهه رالوېږه» ټولګه، چې يوشمېر لنډۍ او پښتو متلونه يې انګليسي ژبې ته ژباړلي دي،

۴ ـ د ډنمارک د درسي نصاب په مرستندوى درسي کتاب (نړيوالې کيسې) کې شپږ پښتو لنډۍ په ډنمارکي ژبې ته ژباړل شوې دي،

۵ ـ د مجيب مهرداد ژباړه، له پښتو ژبې نه دري ژبې ته جالبه ژباړه ده، خو ډېرې نه، بلکې څو محدودې لنډۍ يې ژباړلې دي او ما په هماغې نېټې يوه مقاله پرې وليکله او خپره مې کړه.

ما د لنډيو په باب په خپلو پخوانيو څېړنو کې د يادو دوو ټولګو (د بېنوا صاحب «پښتو لنډۍ» ټولګه، د الهام صاحب «لنډۍ ها» ټولګه) په باب چې کومې خبرې کړې دي، څنګه چې د شادان صاحب له ټولګې سره يې موضوع يوه ده، نو زه به هغه خبرې دلته يوځل بيا رانقل کړم:

ـ پښتولنډۍ:

(د استاد عبدالروف بېنوا په زيار، لومړی چاپ:۱۳۳۷ ل، دويم چاپ:۱۳۸۷ ل کال.)

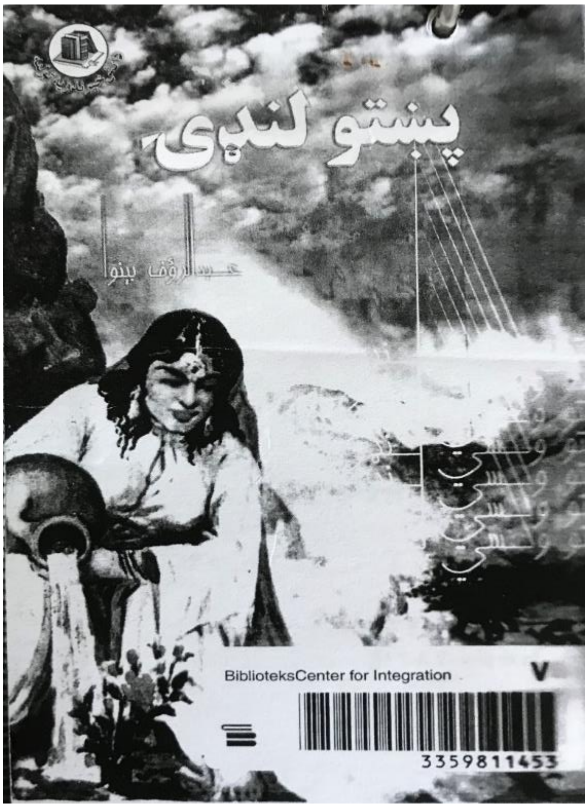

د دې مجموعې لومړی چاپ له رنګه انځورونو (نقاشي) سره د لنډيو دري او انګليسي ژباړه هم درلوده. په دويم چاپ کې له دري او انګليسي ژباړې سره اردو ژباړه هم ورزياته شوې ده. د لنډيو دا ټولګه ما په کابل کې ليدلې ـ لوستلې وه او اوس يې دويم چاپ (۱۳۸۷) په واک کې لرم.

(پښتو لنډۍ، د استادعبدالروف بېنوا په زيار، دانش خپرندويه ټولنه، ۱۳۸۷کال)

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رالېږلو مخکې په ځير و لولئ

ــ د «لنډۍ ها» ټولګه او پوهاند رحیم الهام:

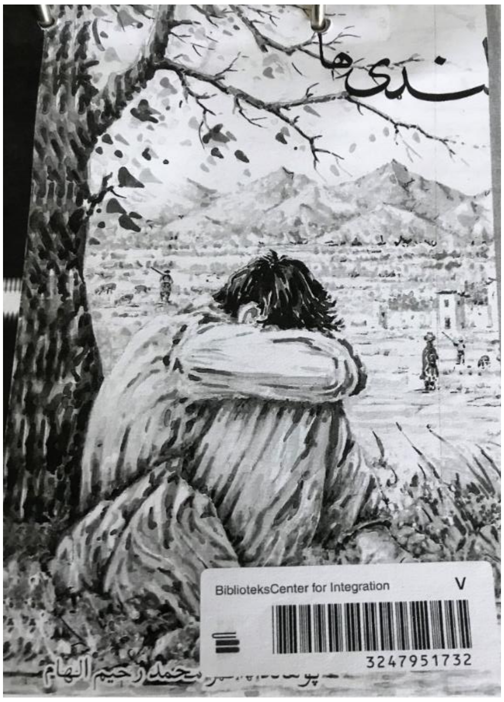

د لنډیو د ټولګو او منابعو د پېژندنې په برخه کې مې دا ځل د «لنډۍ ها» تر سر لیک لاندې یوې ټولګې ته لاس رسی پیدا کړی دی چې د لنډیو د مقالو په دې برخه کې خبرې ور باندې کیږي.

«لنډۍ ها» د لنډیو د هغې مجموعې نوم دی چې د پوهاند رحیم الهام په زیار او هڅې د لنډیو په باب له یوې مقدمې (دري او پښتو) له یو شمیر لنډیو او په دري ژبې باندې له ژباړې سره، په ۱۳۷۹ کال کې د «اریک» د ګرځنده کتابتونونو د اداري له خوا خپره شوې ده.

په کتاب کې لومړی د خپرونکې اداري یاد داشت راغلی دی. په دې یاد داشت کې د «اریک» د نشراتي موسسې د تاریخ او کار پر څرنګوالي باندې خبرې شوې دي. وروسته له هغه د لنډیو په باب د درانه استاد پوهاند محمد رحیم الهام مقدمه په دوو ژبو(پښتوـ دري) باندې راغلې ده چې د لنډیو په باب نوې او د پام وړ ټکې په کې شته.

پوهاند الهام د لنډیو په باب له معمولي او چوکاټي خبرو ور آخوا، نور نظریات لري چې مهم ټکي یې دا دي:

«لنډۍ د پښتو شفاهي اشعارو یو ډول دی چې له دوو نا برابرو مسریو څخه جوړه ده. لومړنۍ مسرۍ یې ۹ او دویمه یې دیارلس سیلابه لري. په لومړۍ مسرۍ کې یې فشار پر څلورم او په دویمه مسرۍ کې یې فشار پر څلورم، اتم او دولسم سیلاب واقع کیږي.

لنډۍ قافیه نه لري او دویمه مسرۍ یې د «a» په ترنمي غږ پای ته رسیږي. وزن یې آهنګوال ایقاعي دی او د معمولو عروضي وزنونو څه نښې په کې نه څرګندیږي.

د ټولنپیژندنې او ښکلا پیژندنې د تحلیل په رڼا کې د لنډیو ارزښت موندنه او په علمي بڼه د شکل او مضمون او د هغو یو بل سره مناسبت، بررسي او څېړنه ډېره کمه شوې ده...

لنډۍ د پیدایښت پیلامه تر اوسه نه ده معلومه او داسې بریښي چې تر اسلام د مخه د پښتو د زړو هیجایي شعرونو یادګار او پاتې شونې وي ...

تر اوسه د لنډیو له لږو ډیرو ۲۲ مجموعو په هکله معلومات لرو چې ۱۳ یې چاپي نسخې او نورې قلمي دي او...»

(الهام محمدرحیم، لنډۍ ها، خپرندوی: ادارهٔ کتابخانه های سیار اریک، د پښتو مقدمې وـ ز مخونه)

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

د زياتو معلوماتو لپاره لوستونکي کولای شي چي «لنډۍ د ثبتولو ستونزه» زما يوبربښنايي [اثر](#) ۲۳ ام مخ او ۴۳ ام مخونو ته سر ورښکاره کړي.

اوس به بيا راشو د «چشمهٔ شبنم» ټولګی ته:

د لنډيو دا ټولګه تر اوسه ما نه ده ترلاسه کړې، خو د چشمهٔ شبنم مقدمه او هغه مواد چي د دې مقالې د ليکلو لپاره زما په کار و، اوس مي په اختيار کي دي.

د ښاغلي شادان له خوا د پښتو لنډيو دا هنري ژباړه او کومه سريزه چي ده پر دې ټولګه باندې ليکلي ده، له هغه نه په ټول کي د لنډيو د جغرافيې او د لنډيو دويونکو د سمي پېژندني داسي انساني او هنري پيام رسول کېږي چي له هغه نه د لوړو هنري مسايلو ترڅنګ د پخلاينې او وروولۍ يو لوړ پيام هم ترلاسه کېدای شي.

د «چشمهٔ شبنم» په سريزه کي راغلي دي چي ښاغلي شادان څنګه او کله د لنډيو ژباړه پيل کړه، څنګه ده خپلي ليکلي او ژباړلي پاڼي له لاسه ورکړې، څنګه يې بېرته د لنډيو ژباړې ته مخه کړه چي حاصل د لنډيو او د هغو له موزوني هنري ژباړې سره داسي يوه ټولګه ده چي د هنر او ښکلا ډېر ښه سمبول يې ګڼلی شو.

(چشمهٔ شبنم (مجموعهٔ لنډی های زبان پښتو)، مترجم: عبدالله شادان، انتشارات آن، هرات ـ افغانستان، سال: ۱۴۰۰ هـ ش)

دا لاندې د «چشمهٔ شبنم» د سريزې د يوه مخ عکس دی چې شادان صاحب د لنډيو د ژباړې د څرنګوالی او د خپل کار د موخي په باب په کي غږېدلی دی:

۸ چشمه‌ی شبنم

ترجمه‌ها با توفان حوادث روزگار به باد فنا رفت. سال‌های بعد، زمانی که
دیگر با خانواده‌ام ناگزیر به ترک میهن و در بریتانیا مهاجر شدم فرهیخته‌ای
مرا به یاد آن ترجمه‌ها انداخت. روزی از روزها با تنی چند از صاحبدلان
در خانه‌ی زنده یاد داکتر عبدالاحمد جاوید بودیم. او ورق‌پاره‌ای را به من
داد. در آن، سه یا چهار لنډی به فارسی برگردانده شده بود. پرسید که کار
من بوده؟ گفتم نه! اما همین کاغذپاره مرا واداشت تا دوباره به فکر برگردان
شماری از لنډی‌ها به شعر و یا برگردان آهنگین آنها به فارسی دری بیفتم.
می‌خواستم مجموعه و یا گزینه‌ای از لنډی‌ها را به دست آرم تا بتوانم
جُنگی از برگردان آنها فراهم سازم اما کار و تلاش برای تأمین معیشت،
فرصت جست‌وجوی آن را نمی‌داد.

سرانجام، پس از گذشت بیش از یک‌ونیم دهه، دو دوست همکارم در
دفتر بی‌بی‌سی دو مجموعه‌ی بزرگ لنډی را در اختیارم قرار دادند. یکی
«پښتو لنډی» چاپ کابل و دیگری «روهی سندرې» چاپ پیشاور.
هر دو مجموعه حاوی حدود سی هزار لنډی‌اند. ازین شمار، شاید بیش
از ۸۰ درصد لنډی‌ها در هر دو مجموعه همسان آمده‌اند؛ اما آنچه این دو
جُنگ را از هم متمایز می‌سازد، املای آنهاست. «روهی سندری» که در
پیشاور چاپ شده، املای اندکی متفاوت با املای «پښتو لنډی» چاپ
کابل دارد.

من از میان این همه لنډی حدود پنجصد لنډی را به فارسی دری به شعر
برگردانده‌ام. اگر فرصتی بود و زندگی بود، شاید به برگردان شمار بیشتری
ازین دُردانه‌های احساس و عاطفه‌ی ادبیات‌مان سعی ورزم. اما امید من
این است تا جوانان عاشقِ فرهنگ، این کار را ادامه دهند و در بنای پلِ
نیرومند همدلی برای انتقال رساتر احساس و عاطفه و شور و حال یک
بخش از مردم دیار پر غنای‌مان به بخش دیگری از هم‌میهنان سهم بگیرند.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بڼي پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په ځير و لولئ

دا یو عام اصل دی چې: «چېرې چې کار وي، هلته تېروتنه هم وي» د همدې اصل پر بنا د «چشمهٔ شبنم» په ټولګه کې، په تېره پښتو متن کې ځینې تېروتنې ترسترګو کېږي چې دلته یې د څو مثالونو یادونه کوم:

په ډېر ځایونو کې د لنډیو په بیا لیکنه کې تېروتنه شوې، داسې چې د ځینو لنډیو یوه هجا یا ورنه پاتې ده، یا یوه هجا وراضافه شوې ده. د لاندې لنډۍ په لومړي نیم بیتي کې یوه هجا ور زیاته شوې ده (ښایي ټیپی تېروتنه وي) او د لنډۍ شکلي بڼه یې ور خرابه کړې ده:

که عاشقی وای جدایی نه وای
خدایه په در کی به دی څه کم شوی وونه (چشمهٔ شبنم، ۵۷ ام مخ)

بله ستونزه دا ده چې په کتاب کې رانقل شوو لنډیو کې په ځینو لنډیو کې پښتو توري نه دي کارول شوي او د هغو پر ځای یې راټولونکي او ژباړونکي د دري ژبې تلفظ لیکلی دی، لکه: «کړې» د «کرې» په بڼه راوړل شوی دی. دا لاندې یې یوه بېلګه ده:

«اول می زله، ذری ذری کری
هله ناری کلی چه مین دربانډی یمه»

د دې لنډۍ اصل داسې دی:

اول مې زړه ذرې ـ ذرې کړې
هله نارې کړې چې مین درباندې یمه

نوربیا

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنېزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په ځیر و لولئ